

ΓΡΑΦΕΙΟ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ
Ν. ΜΑΝΙΑΤΗΣ

Γιάννης Βαρουφάκης Η λιτότητα, ο Θουκυδίδης και η στρεβλή ενοποίηση

Ο Νίξον του '71, τα τζιτζίκια του Νότου, το Μπρέτον Γουντς και τα χειρόγραφα του Κέινς στο King's College συνθέτουν στα χέρια του πολυσυζητημένου πρώην υπουργού Οικονομικών ένα ωραίο, καλογραμμένο αφήγημα για το ποταμόπλοιο Ευρώπη που σχεδιάστηκε μόνο για ήρεμα νερά

Είναι τουλάχιστον απολαυστικό να διαβάζεις έναν καλό αφηγητή (story teller). Πολύ περισσότερο όταν τα υλικά της αφήγησής του είναι σύνθετα: μια προσεκτική δοσολογία βιωμάτων και ορθολογικών επιχειρημάτων για την αρχιτεκτονική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και είναι πολύ ενδιαφέρον πώς συνδυάζονται παιδικές μνήμες – όπως μια κόκκινη κουβέρτα που έκρυβε στα χρόνια της δικτατορίας το ραδιοφωνάκι που έπαιζε Deutsche Welle στο πατρικό – με βιωμένα Eurogroup όπου ο αφηγητής συμμετείχε ως υπουργός

Για τον οικονομολόγο Βαρουφάκη η κρίση της ΕΕ έχει να κάνει με την ίδια την επιπόνηση και την αρχιτεκτονική του ευρώ

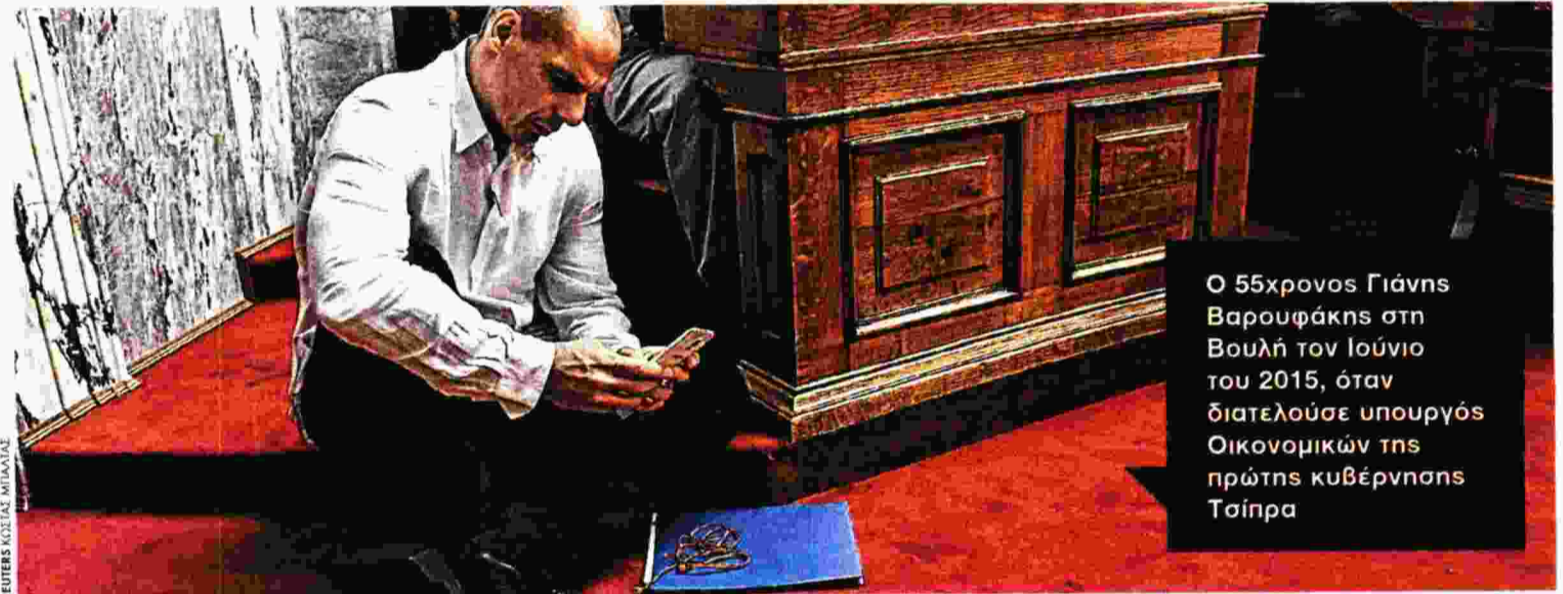
Οικονομικών της Ελλάδας κατά το πρώτο επτάμηνο της διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ - ANEL.

Ο Γιάννης Βαρουφάκης στο νέο του βιβλίο «Η αρπαγή της Ευρώπης» κατορθώνει μια παράβαση. Συγκεκριμένα, έχει κατέβει από τη σκηνή όπου το έργο της ΕΕ και της διάσωσης της χώρας μας συνεχίζει να παίζεται και κάνει ένα διάλειμμα αφηγούμενος τα της Ευρώπης από το 1930 μέχρι το Brexit. Για την ακρίβεια ο Βαρουφάκης ιστοριογραφεί έξωκα τις σπουδαιότερες στιγμές της ΕΕ (Ένωση Λιτότητας την αναφέρει προς το τέλος του κειμένου του), τις κρίσεις και τους μετασχηματισμούς της μέχρι να εκβάλει στις δικές του προτεινόμενες λύσεις για μια ουσιαστική πολιτική ενοποίηση, μια κείνσιανή πλεύση που θα ανακουφίσει το ευρωπαϊκό πλήθος (κατά Negri).

Παραδόξως, ολοκληρώνοντας το ανάγνωσμα – που γράφτηκε στα αγγλικά και μεταφράστηκε από την Ελένη Αστερίου – δεν μπορείς να μη σκεφτείς πως ο συγγραφέας είναι ένας εμμονικός και ρομαντικός της ευρωπαϊκής ιδέας, παρά τις ενστάσεις που μπορεί να έχεις με αυτό ή με εκείνον.

Πυροδοτεί εντάσεις

Κι αυτό αφού πληθωρικός, αυτοαναφορικός, σχεδόν performer ο πρώην υπουργός Οικονομικών συχνά πυροδοτεί εντάσεις, αδικώντας ίσως την

Ο 55χρονος Γιάννης Βαρουφάκης στη Βουλή τον Ιούνιο του 2015, όταν διατελούσε υπουργός Οικονομικών της πρώτης κυβέρνησης Τσίπρα

ίδια τη συγκροτημένη σκέψη του. Ο φιλόσοφος των οικονομικών στο παρόν βιβλίο αντικρούει τη θεωρία των «τεμπέλιδων του Νότου» κατά την οποία υποτίθεται πως «τα τζιτζίκια που κατοικούν στην Ελλάδα και σε άλλες μεσογειακές χώρες (συν την Ιρλανδία) αρνήθηκαν να κάνουν τη δουλειά του σπιτιού που τους έβαλαν οι δάσκαλοί τους, αρνήθηκαν να μελετήσουν, αρνήθηκαν να κοπιώσουν. Κάποια στιγμή το τροφοδοτημένο με δάνεια καλοκαίρι τους έλπξε και ήρθε ένας δύσκολος χειμώνας», όπως παραθέτει ο ίδιος ανατέμνοντας αλληγορικά τον αισιόπειο μύθο.

Για τον οικονομολόγο Βαρουφάκη η κρίση της ΕΕ έχει να κάνει με την ίδια την επιπόνηση και την αρχιτεκτονική του ευρώ. Για τον ιστορικό Βαρουφάκη, για να κατανοηθεί επαρκώς η παραπάνω αρχή, είναι υποχρεωτικό ένα φλας μπακ πολλών σελίδων στη συνδιάσκεψη του Μπρέτον Γουντς, στο Σοκ του Νίξον (1971) και εν γένει στη μελέτη του καθοριστικού ρόλου των ΗΠΑ στα της Ευρώπης και του κόσμου. Κομβικό και σημαίνον συμβάν – που συνδέει και ταυτόχρονα αποσυνδέει ΗΠΑ και Ευρώπη – είναι, κατά τον συγγραφέα, το Eureka (παραφράζοντας το Grexit) του 1971. Η στιγμή δηλαδή κατά την οποία οι ΗΠΑ απέκοπταν την Ευρώπη από το δολάριο. Δεύτερο συμβάν με μεγαλύτερη διάρκεια είναι τα χειρίσματα της Ευρώπης να συνενώσει τα πολλά διαφορετικά νομισμάτα της (από το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα του 1978 μέχρι το ευρώ) ως απάντηση στο προαναφερόμενο Eureka. Το τρίτο είναι η κατάρρευση της Wall Street

(2008) και η αδύναμη αντιμετώπιση της από τις οικονομίες της Εσπερίας. Για το Σοκ του Νίξον, ο συγγραφέας παραθέτει την ιστορική φράση του τότε υπουργού Οικονομικών των ΗΠΑ Τζον Κόναλι: «Κύριοι, το δολάριο είναι το νόμισμά μας. Αλλά από εδώ και πέρα είναι το πρόβλημά σας».

Σατανικές λεπτομέρειες

Ο τρόπος που οι Ευρωπαίοι απαντούν από τότε σε αυτό διαμορφώνει, κατά Γιάννη, τη σημερινή κατάσταση στην ήπειρό μας. Και το 1971 δόθηκε το τέλος σε ένα νομισματικό σύστημα που είχε γεννηθεί το 1944, στην πόλη Μπρέτον Γουντς του Νιου Χαμσάιρ. Με απλά λόγια, οι ΗΠΑ και ο εκπρόσωπός τους Χάρι Ντέξτερ Γουάιτ επι-

χείρησαν τότε να διευρύνουν το Νιου Ντιλ σε όλες τις χώρες που «συμμετείχαν στο παγκόσμιο σύστημα που σχεδίαζαν» (Βαρουφάκης). Σατανική λεπτομέρεια: ο Γουάιτ αντιμετώπισε στις διαπραγματεύσεις τον δάσκαλο του Τζον Μείναντ Κέινς. Ο τελευταίος εκπροσώπησε τον Τσόρτσιλ. Και εδώ αναμετρήθηκε το ορθολογικό και δημοκρατικό σχέδιο του δασκάλου (ένα καθεστώς σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών που θα στηριζόταν από την καλπάζουσα Αμερική δηλαδή) με την ισχύ της αναδυόμενης αμερικανικής ηγεμονίας που εκπροσωπούσε ο μαθητής. Δεύτερη σατανική λεπτομέρεια: ο Βαρουφάκης, όπως αφηγείται, το 1988 και ενώ περιεργαζόταν τα χειρόγραφα του Κέινς στο King's

College έπεσε πάνω σε ένα παλιό αντίγραφο της «Ιστορίας του Πελοποννησιακού Πολέμου» του Θουκυδίδη. «Το πήρα και το ξεφύλλισα. Κι εκεί το είδα: ο Κέινς είχε υπογραμμίσει με μολύβι το διάσημο απόσπασμα στο οποίο οι ισχυροί αθηναίοι στρατηγοί εξηγούσαν στους αδύναμους Μπλίους – οι οποίοι τους παρακαλούσαν να μην προβούν σε άδικες πράξεις καταστροφής της πόλης τους – ότι η έννοια του δικαίου έχει αξία μόνο μεταξύ εκείνων που έχουν την ίδια ισχύ και ότι, αντίθετα, «δυνατά δε οι προύχοντες πράσσοι και οι ασθενείς ξεγυωρούσιν» – δηλαδή οι ισχυροί κάνουν ό,τι τους επιτρέπει η ισχύς τους, ενώ οι ανίσχυροι όσα δεν μπορούν να αποφύγουν».

Τεχνοκρατικός σχεδιασμός

Ενα οικοδόμημα σαθρό από τη δημιουργία του

Ο Βαρουφάκης δεν αποφεύγει να παραλληλίσει τον εαυτό του (όταν ήταν υπουργός) και τον Κέινς του 1944 με τους Μπλίους. Αυτή η Ιστορική παράθεση σκοπό έχει να καταδείξει πως η αντίθεση Ισχύς - μη Ισχύς είναι ο προβληματικός πυρήνας της ευρωπαϊκής ενοποίησης και του σημερινού εκγερμανισμού της. Πολύ περισσότερο που Μιτερράν και Σμιτ από το '78 (Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα) «έβαλαν το κάρο εσκεμμένα μπροστά από το άλογο, αναμεινώντας ότι στην πορεία κάποιο μεγάλο τράνταγμα θα έπειθε τους ευρωπαίους επιβάτες ότι η όλη διάταξη χρειαζόταν αλλαγή». Πρώτα θα συνενώνονταν τα νομισμάτα και άμα τη εκδηλώσει χρηματοπιστωτικής κρίσης, θα επιταχύνονταν και οι διαδικασίες πολιτικής ενοποίησης. Το οικοδόμημα όμως ήταν σαθρό εξ αρχής, κάτι που και η Θάτσερ προέβλεψε. Κάθε νομισματικό σύστημα εξάλλου που σχεδιάζεται απλώς τεχνοκρατικά είναι καταδι-

κασμένο, συνοψίζει ο Βαρουφάκης. Και οι υφέσεις που γεννούν τέτοιες ενοποιήσεις νομισματικές αποτρέπουν εγγενώς δημοκρατικές ενοποιήσεις και άρα αναπαράγουν υφέσεις. «Λέσχη της οποίας οι κανόνες για να γίνει κάποιος μέλος επιλέχθηκαν για να παραβιάζονται», το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα αποτελεί κατά τον συγγραφέα καταδικασμένο σχέδιο στον βαθμό που δεν έχει παρακολουθημά του ένα ενιαίο πολιτικό κράτος. «Είναι σαν να παίρνουμε ένα ωραίο ποταμόπλοιο και να σαλπάρουμε σε ήρεμο ωκεανό γνωρίζοντας όμως ότι δεν είναι σχεδιασμένο για καταιγίδες» περιγράφει γλαφυρά για το ευρώ χωρίς ενοποίηση. Πυραμίδα λιτότητα και εξαθλίωση οι εκβάσεις που προβλέπει. Η δική του εναλλακτική εντός ΕΕ έχει βασική παράμετρο τη δημοκρατία, «ένα λουλούδι πολύ ευαίσθητο για να επιβιώσει από μια γέννα αυταρχισμού και αντιλαϊκών πολιτικών».

Γιάννης Βαρουφάκης
**Η ΑΡΠΑΓΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΟΙ ΡΙΖΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΗΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΜΙΑΣ
ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ**
Μτφ. Ελένη Αστερίου
Εκδ. Πατάκη, 2016, σελ. 480
Τιμή: 18 ευρώ